

Gyurcsány nem volt képes rá, Orbánt nem érdekli Mélypont

2011.04.14.

Ha valaki egy egyszerű és látványos modellen kívánná szemléltetni, mi történt az utóbbi három választási ciklusban Magyarországon, a mecseki Zengő-hegyre tervezett NATO-radarállomás történetét ajánlanánk, amely a legújabb hírek szerint végül az egzotikus nevű tolnai kisközség határában épül meg.

Évtizedekig senkinek fel nem tűntek volna ezek az olajbogyózöld, ütött-kopott, forgó tákolmányok és a félig földbe ásott épületek, ha az utak mellett a jól ismert „Fényképezni tilos!” tábla fel nem hívja rájuk a figyelmet. Húsznál több egység, köztük Juta, Sormás, Egerág, Homokszentgyörgy, Kup és a most főszereplővé előlépett Medina alkották a magyar légi felderítést. A szovjetek persze semmit nem bíztak ránk, nekik megvolt a – jóval korszerűbb – saját rendszerük. Azért a fiúk elüldögéltek a zölden foszforeszkáló képernyők előtt, adták a taszári és a többi HÁP-nak (harcálláspont) az adatokat, amelyeket aztán más kiskatonák egy méretes plexiüvegre applikált térkép mögött állva – színes zsírkrétával, tükörrással – felrajzoltak az ügyeletes parancsnoknak.

Nyilván ma is így menne, ha 1999-ben be nem lépünk a NATO-ba. Ne feledjük: ez mindössze néhány héttel Kis-Jugoszlávia bombázása előtt történt. Akkor a teljes magyar légvédelmi rendszert ki kellett kapcsolni, mert a légteret használó B–2-eseket és F–117-eseket zavarta volna. Hogy előbb-utóbb ki kell építeni – elsősorban déli és keleti irányban – a korszerű légtérfelderítést, nem volt kérdés. Még ugyanebben az évben el is fogadta a NATO, hogy Békéscsabára, a Bükkbe és a mecseki Zengőre legújabb generációs, alacsony sugárzású, 3D-s Marconi radarokkal felszerelt állomásokat telepít saját költségén. A gyorsaság ez esetben nem meglepő: ahogyan a csatlakozás, úgy az új rendszer előkészítése is a Horn-kormány idején zajlott, konkrét helyszínekkel. A békéscsabai és a bánkúti objektumokat át is adták 2005-ben, illetve 2007-ben.

– Az már 1996-ban eldőlt, hogy a legalkalmasabb helyszín a Zengő – mondja Kovács Gyula nyugalmazott alezredes.

Ő térinformatikai szakértőként vett részt az előkészítésben, és azóta számos cikket tett közzé a témában. Az amerikai konzultáns tiszt laptopján jól látható volt az a domborzati modell, amely az egyes helyszínekről való rálátást mutatta.

Nem lesz népszavazás

A mai légtérfelderítésben ugyanis nem a távol-, hanem a rálátás a lényeg. A veszély napjainkban ötven méter magasan közeledik. Lehet robbanóanyaggal megrakott kisrepülő, támadó helikopter vagy egy cirkálórakéta. Logikus, hogy minél magasabban van a radar, annál jobban teljesíti ezt a feltételt. Ha a domborzati viszonyok úgy kívánják, „réskitöltő” egységeket kell üzemben tartani, hiszen például a Mecsek „árnyékában” vígan beosonhat egy gép – mondjuk Paksig.

Ahogy megtette ezt demonstratív Vári Gyula háromszoros világbajnok vadászpilóta 2005-ben, és a ma Medinán üzemelő, korszerűnek számító – negyvenéves – ukrán gyártmányú, P-14 Oborona (NATO-kódnevén: Tall King) radar nem észlelte. Pedig a királyt 1986-ban épp az atomerőmű védelmére telepítették. Tegyük hozzá: Vári Gyula MSZP-képviselő volt, és tetteivel a késlekedés lehetséges következményeire kívánta felhívni a figyelmet.

– Medinán nem lesz népszavazás – szögezi le Vén Attila polgármester. – Kicsit csalódottak voltak a napokban minket megszálló tévések, mert nem találtak senkit, aki tiltakozott volna. Az M1 stábjá engem kért, kerítsék már valakit. Huszonöt éve működik radarállomás a falu határában, rég kiderült volna a sugárzás egészségkárosító hatása. A házi orvosunk évtizedekre visszamenőleg összesítette a megbetegedéseket, és nem mutatnak eltérést. Medina csak nyerhet a radarral.

Valaha szerb falu volt, de ma már csak egy-két „klán” van – miattuk a cirill betűs feliratok a középületeken –, a többség magyar. A névnek semmi köze a török hódoltságához, Mede volt eredetileg.

– Paks itt van húsz kilométerre – mutat kelet felé széles gesztussal egy hölgy, akit a főutcán, a szerb templom előtt szólítunk meg –, ha félni kell valamitől, az nem a radar. Ha az atomerőműben történik valami, megyünk a levesbe.

A falubelieket tényleg inkább a Japánban történtek izgatják.

– A laktanya külön világ, ott mindenki kopasz – asszociál lendületesen a kocsmában egy dús szőrzetével csetnikvajdát formázó úr, miután utolsó százasát is elnyeli a játékgép. – Ettől itt nem lesz se jobb, se rosszabb.

Nem szívesen nyilatkoznak, amióta az egyik internetes portál felfújta a „macskás” sztorit: állítólag egyszer felkötöttek egy macskát a P-14 ernyőjére, és a szerencsétlen állat reggelre elvesztette az összes szőrét. Városi legenda.

A HM igyekszik elkerülni a korábbi buktatókat. Simicskó államtitkár már novemberben konzultált a polgármesterrel, nemrég pedig lakossági fórumon ismertette a népekkel az építés menetrendjét. Komoly ellenállásra senki nem számít. A radarállomás környékén szőlők, szántóföldek, védendő természeti érték sehol. Dombtetőn áll az objektum, de a tengerszint felett így is csak 180 méterre vagyunk.

MTI-fotó

Sólyom László a Zengőn

És így épp a Mecsek, benne a 682 méter magas Zengő árnyékolja le déli irányban. Az a hegycsúcs, amely minden szakértő, így a Láng István akadémikus vezette bizottság jelentése szerint is az ideális helyszín, s amelyről a politikai egyetértés is megvolt. Már 1999-ben működni kellett volna, de először a pécsváradi önkormányzat fúrta meg, majd a környezetvédelmi hatóság.

Különös, hogy 1998 és 2002 között a kiscgazda „Szép” Szabó János vezette HM továbbra is a Zengőt támogatta, és ez ellen sem a később főszerepet játszó Védegyletnek, sem az Országgyűlés környezetvédelmi bizottságát vezető Illés Zoltánnak egy árva szava sem volt. Még egy – napjaink Fidesz-kormányzására emlékeztetően abszurd – kormányrendeletet is elfogadtak, amely a HM beruházásait kivonta az önkormányzatok építéshatósága alól.

Aztán a 2002-ben ellenzékbe került Fidesz a szavazatok újraszámolása, a D-209-es ügy és hasonlókkal mellett a NATO-radarokkal kapcsolatban érzékelhető társadalmi ellenállást is „felplankolta”. Kampányuk, amelyet inkább ádáz, eszközökben nem válogató harcnak kéne nevezni, a helyi civilek és a Greenpeace részvételével zajlott. A 2004. február 13-án megesett összetűzés a „Zengő-hegyi csata” néven vonult be a krónikákba: némi dulakodás után megakadályozták, hogy az építkezés – bár minden engedély a HM birtokában volt – elkezdődhessen. Mint arra számos politikai elemző felhívta a figyelmet, Sólyom László, aki a Védegyelet tagjaként részt vett a megmozdulásokban, itt tett szert némi politikai tőkére, amely végül elég volt a köztársasági elnöki székhez.

Zengett az ég

Ekkor már Illés Zoltán is ott volt, ahol zengett az ég. A harci gőz, amelyet évekig el kellett fojtania, erős kijelentések formájában tört elő: számos fórumon állította, neki a környezetvédelmi bizottság ülésén a honvédség egyik ezredese megsúgta, hogy valójában nincs is szükség a mecseki radarra, ez csupán – figyelmelem! – a magánrepülőikkel az Adriára utazgató magyar milliárdosok érdeke, akiknek az irányítását „gebinben” végezné a honvédség. Amúgy pedig a műholdakról egy gyufásdoboz címkéje is leolvasható.

– Teljes képtelenség – fogalmaz Kovács alezredes. – A légtérfelderítés nem kommunikál a gépekkel, csak követi őket. Az adatok befutnak a veszprémi Sziklába és persze a NATO-központba is. A katonai légi irányítás nem ad információkat a polgári repülésnek. A nagy felbontású képet szolgáltató műholdak pedig félórás késéssel közvetítenek, és magasságmérésre sem jók.

Csúcsról csúcsra

A patthelyzet megoldását a kormányfői posztot átvevő Gyurcsány Ferentől várta mindenki, de ő úgy gondolta, hogy a jobboldalnál veszélyesebb a saját belső ellenzéke, főleg a pécsiek, Szili Katalin és Toller László. Szili köztársasági elnökké történő kivásárlása talán segített volna a Zengő-radar megvalósításában, de ez az SZDSZ számára bizonyult túl rágósnak.

Az elnökválasztás évében, 2005-ben Gyurcsány nyilván nem akart muníciót szolgáltatni a frusztrált és bosszúsomjas Sziliéknek, akik őt tették felelőssé a kudarcért, inkább feltámasztotta poraiból a Láng-bizottságot, hogy javasoljon újabb helyszínt. A Pécshez közeli Tubest 2005 végén már – gyanítjuk – senki nem gondolta komolyan. Nyilvánvaló volt, hogy minden szereplő a közeledő választás fénytörésében szemléli majd. Újraindult a harc, a zöldkommandók – Kovács alezredes szerint „tüntetés-végrehajtók” – most már okosan CMM-nek, azaz Civilek a Mecsekért Mozgalomnak nevezték magukat, hogy ne kelljen csúcsról csúcsra nevet változtatni. Tegyük hozzá: a választáson induló Szili Katalin ekkor már nyíltan közösséget vállalt ez ügyben az ellenzékkel.

Kérdés az is, vajon mennyi szerepe volt az évtizedes Zengő-Tubes-cirkusznak abban, hogy az egymást követő szocialista kormányok oly gavallérosan bántak Péccsel. Kissé nyersebben: dőltek ide a százmilliárdok. M6-os autópálya, EKF-beruházások, egyetemi fejlesztések...

De radar, az nem lett, s miután a 2007-es érvénytelen népszavazás sem szolgált tanulsággul egyik félnek sem, a továbbiakról a bíróság gondoskodott – persze a saját tempójában. Az utolsó szót végül 2010 elején a Legfelsőbb Bíróság mondta ki az addig nyeresre álló HM és a Baranya Megyei Önkormányzat perében: felfüggesztette a Tubesre kiadott építési engedélyt.

Ezek után a finálé már egy kezdő operettszerzőnek sem okozott volna gondot: A Fidesz nyolcvényi konstruktív ellenzékiesség után belenavigálta magát a szakértők szerint leginkább alkalmatlan helyszínbe, Medinába, de ezt Hende Csaba miniszter olyan büszkén pertraktálta, mintha magát az Excaliburt lelték volna meg a tolnai agyagosban. A szakértők szerint így majd „fog kelleni” legalább három réskitöltő radar, amelyeket persze már nem finanszíroz a NATO. Jellemző, hogy a dél-dunántúli sajtó számára ez örömhír volt: Juta és a többi kis radarállomás tovább működhet, hurrá. Ez húsz év alatt – egyes, sajtóban megjelent számítások szerint – kilencvenmilliárdjába kerül majd a magyar hadseregnek.

Radarturizmus

Emiatt aztán többen felvetették: azzal, hogy Horvátország 2009-ben csatlakozott a NATO-hoz, a radartelepítés akár okafogyottá is válhatott. Csak azt felejtik el, hogy egy földrajzilag mégoly homogén katonai tömb légtérét nemcsak a határokon, hanem mélységben is ellenőrizni kell – ilyen eszközök például Csehországban is vannak. Egy légitámadás szinte bárhonnán indulhat ma már.

A medinaiak azt mondják, számítanak egy kis „radarturizmusra”. Tolna megyében már van néhány látványosságnak számító sík vidéki alagút a kissé kihalt M6-oson: passzolni fog hozzá a környék újabb attrakciója.

Forrás:

168ora.hu